

Enhedslisten og den offentlige sektor

- en motor for beskæftigelse, velfærd og demokrati

I flere år har meningsdannere forsøgt at få alle til at tro, at det største problem i Danmark er, at den offentlige sektor er for stor. Vi har ikke råd - siger de. Vi kommer til at mangle hænder - siger de. I Enhedslisten er vi dybt uenige. Blandt de største problemer, vi står med i dag, er klima- og miljødelæggelsen, arbejdsløsheden og den voksende ulighed samt udhulingen af demokratiet. Alle disse problemer skyldes i høj grad en politik, som lader markedskræfterne råde og satser på højere fortjenester og vækst i det private erhvervsliv frem for alt andet. Det er på høje tid, at vi i stedet får styrket demokratiet og begynder at styre brugen af ressourcer til gavn for alle og ikke kun nogle få, og sådan at der også er en beboelig klode til de kommende generationer.

Enhedslistens vision er et bæredygtigt samfund, hvor det vigtigste ikke er at styrte gennem livet og knokle til man falder om, for at få så mange ting som muligt. I stedet vil vi have et samfund, hvor vi tager hensyn til mennesker og miljø. Hvor vi har et godt arbejdsliv, hvor tempoet er sat ned, så man kan holde til et helt arbejdsliv og stadig have kræfter til engod tilværelse, når man trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Et samfund hvor man har indflydelse på sit eget liv, også sit arbejdsliv.

Derfor ønsker vi at gøre den offentlige sektor til en motor for hele samfundet med hensyn til at udvikle gode og bæredygtige arbejdspladser, velfærd og demokrati. Det bidrager samtidig til at ændre styrkeforholdene, så der flyttes magt fra private virksomheder til arbejderklassen og det store flertal af befolkningen. Det er ikke i sig selv socialisme, men det er socialistisk politik! Med denne udtalelse vil vi klargøre de principper og målsætninger som Enhedslisten arbejder efter i forhold til den offentlige sektor.

1: Kampen om den offentlige sektor

I årtierne efter anden verdenskrig fik fagbevægelsen og det store flertal af befolkningen tilkæmpet os en række kollektive velfærdsgoder og langt mere demokrati. Den offentlige sektor voksede eksplosivt med børnehaver, ældrepleje, uddannelser, sundhedsvæsen. Kommunerne fik udstrakt selvstyre og borgerne fik kæmpet den ene forbedring efter den anden igennem. Og det blev finansieret kollektivt over skatterne. De borgerlige kæmpede imod og advarede om at det ville gå galt. Men i stedet blev samfundet stærkere og rigere. Og demokratiet blev styrket.

Derfor har private virksomheder, store kapitalinteresser

og de borgerlige partier de sidste 20-30 år i Danmark og i de øvrige vestlige lande i stigende grad gjort den offentlige sektor til hovedangrebsmål. De ønsker i stedet at have magt til at tjene så mange penge som muligt og kunne bruge løs af arbejdskraft, offentlige midler og naturressourcer som det passer dem.

Det er en udvikling, der har været anført af og i høj grad gennemført ved hjælp af overnationale organer som EU, WTO, OECD m.m.

I dag må vi konstatere, at de borgerlige kræfter er kommet langt i deres bestræbelser. Ved hjælp af massive skattelettelser, direkte og indirekte tilskud, omfattende privatiseringer og udliciteringer af offentlige ydelser er der overført enorme værdier og dertil hørende magt til private kapitalejere.

Samtidig er det lykkedes at udhule demokratiet gennem centralisering af magtstrukturerne nationalt og i EU, og ved at indføre markedsøkonomiske principper i ledelsen og organiseringen af den offentlige sektor. I alle europæiske lande har resultatet været et stadig mere usolidarisk samfund, et samfund med massearbejdsløshed og permanent udstødning fra et stadig mere brutalt arbejdsmarked. Et samfund, hvor store dele af de nye generationer hverken får arbejde eller uddannelse. Vi ser voksende ulighed og fattigdom, forringelser af velfærd og uddannelsesmuligheder for det store flertal. Et samfund, hvor racisme og nyfascistiske strømninger vokser i styrke. Et samfund, hvor kravet om stadig større vækst styrer os imod en klimakatastrofe, hvor de fattige bliver de største ofre, og som truer klodens overlevelse.

Men angrebet er ikke slut. Den dybtgående økonomiske krise har kun ført til en ny offensiv, denne gang under parolen "den offentlige sektor er for stor". Angrebet er blevet ført med en sådan styrke, at selv S og SF er bukket under, og nu accepterer dette som en præmis for en ny regerings politik.

Enhedslisten har et andet svar, et helt andet syn på den offentlige sektor.

Enhedslisten mener, at den offentlige sektor skal være en motor for hele samfundet med hensyn til at udvikle gode og bæredygtige arbejdspladser, velfærd og demokrati. Det bidrager samtidig til at ændre styrkeforholdene, så der flyttes magt fra kapitalen til arbejderklassen og det store flertal af befolkningen. Det er ikke i sig selv socialisme, men det er socialistisk politik!

2: Bæredygtig beskæftigelse

Liberaliseringen af finanssektoren og af kapitalbevægelser i det hele taget, banede vejen for den dybeste økonomiske krise siden 1930'erne.

Konsekvenserne er alvorlige for arbejderklassen og for hele samfundet. Arbejdsløsheden er eksploderet i byggeri og transport, tusindvis af industriarbejdere har ikke noget job at vende tilbage til. Deres job er blevet "eksporteret" til Asien og lavtlønsområder i Europa. Langtidsledigheden vokser, ikke mindst i udkantsområderne. Samtidig må vi i stigende grad importere varer, som vi tidligere producerede selv, med større belastninger af klima og miljø til følge.

Enhedslisten afviser myterne om, at det er slut med industriproduktion i Danmark, og at det skulle være muligt at sikre beskæftigelsen gennem produktion af viden uden en dertil hørende produktion af varer. Vi afviser også myterne om, at den offentlige sektor ikke må deltage i denne vareproduktion, og at det skulle være muligt at sikre beskæftigelsen ved at give tilskud til udvalgte kapitalgrupper.

Det forholder sig lige omvendt. Udviklingen viser med al tydelighed, at det ikke er muligt at sikre bæredygtig beskæftigelse i samfundet, hvis man overlader al produktion af varer og tjenesteydelser til markedsmekanismer og private kapitalinteresser.

Enhedslisten vil derfor bruge den offentlige sektor som motor for at sætte gang i beskæftigelsen på en måde som gavner miljø, arbejdsmiljø og velfærd. Danmark skal i løbet af få årtier omstilles til et klima- og miljøvenligt velfærdssamfund. Det forudsætter, at vi gør op med fossile brændsler, energisløseri og ressourcespild, at penge og arbejdskraft flyttes fra klimanedbrydende til bæredygtige aktiviteter, og at produktion og forbrug samlet set ikke længere skal vokse år for år. Det er rige samfund som det danske, der har mulighederne for at vise verden, at et bæredygtigt samfund er muligt.

Der skal især sættes ind på følgende områder:

- Offentlige investeringer skal tages i anvendelse i langt større omfang, end der lægges op til i dag: investeringer i energirenovering af hele bygningsmassen, byggeri af almenyttige lavenergiboliger, omstilling af energisystemet til vedvarende energi, udbygning af den kollektive transport, forbedring af kloakkerne osv. Den offentlige sektor skal således etablere klimajob i stort tal, og den skal sikre beskæftigelse og omskoling til dem, hvis arbejdspladser må reduceres af hensyn til klimaet.
- Den offentlige sektor skal være langt mere offensiv med hensyn til selv at stå for forskning, teknologiudvikling og produktion, som kan skabe gode arbejdspladser og fremstille produkter, som vi har behov for og som kan være med til at skabe nye indtægter for den offentlige. En oplagt mulighed er forskning og udvikling af teknologi og produktion med hensyn til vedvarende energiforsyning. Derfor skal lovgivningen ændres, så kommunerne får ret

til selv at starte produktion, som lever op til kriterierne om bæredygtighed både for miljø og arbejdsmiljø.

- Det offentlige skal have bedre muligheder for at sikre beskæftigelsen i fremtiden. Også af den grund skal der sættes en stopper for yderligere privatisering og udlicitering af offentlige virksomheder og tjenesteydelser. Hver eneste gang der privatiseres og udliciteres, er det et tab af demokratisk kontrol med samfundets økonomi. Derfor arbejder Enhedslisten for, at de mange privatiseringer der er gennemført gennem de sidste 20-30 år ruller tilbage. Et vigtigt mål er, at de afgørende dele af infrastruktur, energiforsyning og den finansielle sektor kommer på offentlige hænder.
- Mulighederne for spekulation, udflytning af kapital og arbejdspladser skal begrænses. Det kræver et opgør med EU's regler, men der kan allerede stilles krav ved udflytning af arbejdspladser om tilbagebetaling af erhvervsstøtte og finansiering af uddannelse og omskoling af de ansatte. Der skal sættes en stopper for bankernes muligheder for spekulative investeringer.
- Statens rolle i det økonomiske liv skal styrkes ved etableringen af en offentlig finanssektor, der kan fungere uden spekulation i forhold til løn- og budgetkonti, sikre billige boliglån og kreditter til virksomheder, som vil udvikle arbejdspladser på et bæredygtigt grundlag. Samtidig medfører det alvorlige konsekvenser, når virksomheder som fx Vestas eller Lindøværftet flytter ud, og banker som Amagerbanken går konkurs. Deres jagt på profit er skadelig for en bæredygtig og social vej ud af krisen, og derfor må det offentlige enten i form af kommuner eller staten have mulighed for at træde ind og overtage virksomhederne. Dermed kan de drives videre til gavn for fællesskabet. Det er nødvendigt, hvis vi skal fastholde arbejdspladser, sikre almindelige lønmodtagere og bevare velfærdssamfundet i fremtiden.

3: Demokrati for borgere og ansatte

Det er en kendsgerning at den offentlige sektor er vokset og at der bruges flere penge på den end nogensinde før. Men borgerne oplever massive nedskæringer på centrale velfærdsområder, de ansatte oplever dårligere arbejdsvilkår og ringere muligheder for at yde den gode service, som de og vi alle ønsker.

Forklaringen er, at pengene i høj grad er gået til øget kontrol og bureaukrati. Det er resultatet af årtiers privatiseringer, udliciteringer og indførelse af konkurrence som styringsredskab i den offentlige sektor. I dag står vi med en offentlig sektor, der på væsentlige områder er blevet dyrere og dårligere.

Samtidig er det kommunale selvstyre - og dermed borgernes mulighed for at få indflydelse på kommunalpolitikken - reduceret gennem kommunesammenlægninger, centralisering af beslutningsprocesser og stram styring af kommunernes økonomi. Kommunal- og regionspolitikere er på mange

måder reduceret til at administrere nedskæringer, dikteret af snævre ramme som er besluttet på Christiansborg.

Det bliver en stor opgave at vende denne udvikling. Enhedslisten vil især sætte ind på følgende områder:

- Ressourcerne skal flyttes fra bureaukrati og kontrol til flere ansatte der er beskæftiget med omsorg, uddannelse og pleje.
- Ansættelse af folk med ledelseskompetence på alle niveauer bør ske med baggrund i en demokratisk proces blandt ansatte på arbejdspladsen. Samtidig bør det også være muligt for et flertal af medarbejdere på en arbejdsplads at udskifte ledelsespersoner, skulle der opstå mistillid til disse.
- De offentligt ansatte er den stærkeste ressource. Offentlig ledelse skal bygge på tillid, på inddragelse af de ansatte i strategiudvikling og planlægning. De ansatte skal i samarbejde med brugerne selv tilrettelægge det daglige arbejde inden for rammerne af samfundsmæssige prioriteringer. De offentligt ansattes ytringsfrihed skal sikres, så de tør deltage i den offentlige debat og pege på fejl og mangler i den offentlige sektor uden frygt for at blive fyret.
- Selvstyre for kommuner og regioner skal øges kraftigt, inden for minimumskrav til serviceniveau og kvalitet. Borgerne skal have mulighed for at få reel indflydelse på hvordan midlerne bliver brugt. Kravene om tvangsprivatisering og markedsstyring skal fjernes.
- Regionerne - der bl.a. tager sig af hospitalerne - er særlig hårdt ramt af regeringens topstyring. Regionerne er ansvarlige for at bruge pengene - men det er regeringen der bevilger pengene, da regionerne ikke har nogen skatteudskrivning. Derved er regionerne blevet sydebuk for regeringens katastrofale sygehuspolitik. Enhedslisten mener at brug af penge og ret til skatteinddrivning skal følges ad. Retten til skatteinddrivelse for regionernes opgaver skal således flyttes fra staten over i regionerne. Provenuet fra regionsskatterne skal modsvares af en tilsvarende lempelse af statsskatten.
- Offentlige institutioner skal sikres faste flerårige bevilninger, så borgere, ansatte og politikere får en reel mulighed for i fællesskab at lave ordentlig langtidsplanlægning og anvendelse af ressourcerne. Det skal garanteres, at effektiviseringer og eventuelle besparelser bruges til at udbygge velfærd og arbejdsvilkår.
- Først og sidst skal borgerne have langt mere direkte indflydelse - ikke kun i forældrebestyrelser, brugerbestyrelser mm, men også via lokale folkeafstemninger, lokalråd og ikke mindst tidlig og reel inddragelse i budgetprocessen.
- Intet reelt demokrati uden at befolkningen sikres fri og lige adgang til uddannelse på alle niveauer, fra folkeskole og gymnasier over ungdoms- og arbejdsmarkedsuddannelser til mellemlange og videregående uddannelser. Den voksende tendens til brugerbetaling og privatisering af

uddannelsessystemet skal stoppes og rulles tilbage.

4: Velfærd for alle

Øget frihed til markedsmekanismerne betyder øget ulighed og voksende fattigdom. En stærk offentlig velfærdspolitik, der bygger på princippet om velfærd for alle, er det vigtigste modtræk mod dette.

Det er ikke kun et spørgsmål om økonomiske nedskæringer og privatiseringer. Principperne for velfærdspolitikken er gradvis blevet ændret, så den i stadig mindre grad bygger på rettigheder, og i højere grad på sagsbehandlingens skøn og kravet om, at alle - også de syge - skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet, hvis de vil have sygedagpenge og kontanthjælp. Afskaffelse eller yderligere forringelser af efterlønnen, fleksjob og førtidspension er nye led i denne udvikling.

- Enhedslisten står fast på arbejderbevægelsens gamle princip om velfærd for alle. Derfor fastholder vi, at de rige skal have samme ret til velfærd, som de fattige, men de rige skal via en kraftig omfordeling af skattebyrden betale langt mere til den fælles velfærd.
- Velfærd til alle og et tæt socialt sikkerhedsnet sikrer at samfundet fungerer, at borgerne har overskud til at deltage i samfundslivet, til at uddanne sig, søge nye udfordringer på arbejdsmarkedet og igangsætte nye projekter. Det betyder også bedre styrkeforhold for fagbevægelsen og mere magt til borgerne.
- Enhver forringelse af velfærdsrettigheder, dagpengesystem og det sociale sikkerhedsnet er en trussel mod gode løn og arbejdsvilkår på hele arbejdsmarkedet. Det skal sikres, at ingen kan fratages dagpenge, hvis man står til rådighed for arbejde og uddannelse. Frygten for at falde gennem maskerne hæmmer lysten til at kæmpe for gode løn og arbejdsvilkår. Enhedslisten fastholder derfor at den borgerlige regerings forringelser rulles tilbage og at der skal sikres økonomi til et væsentligt løft af overførselsindkomster.
- Øget brugerbetaling på sundhed skaber øget ulighed. Enhedslisten kæmper for at brugerbetaling afskaffes på alle områder, der vedrører befolkningens sundhed.
- Velfærd skal finansieres gennem skatten, ikke gennem individuelle forsikringer og pensionsopsparinger. Skattemæssig finansiering giver mulighed for fælles diskussion og beslutning om hvordan velfærden skal udvikles.

5: Social og miljømæssig bæredygtighed

Den offentlige sektor har store muligheder for at fremme en økonomisk udvikling, der er bæredygtig socialt og med hensyn til miljø og arbejdsmiljø:

- Den offentlige sektor bidrager i høj grad til udstødningen

fra arbejdsmarkedet på grund af stress og nedslidning i social- sundheds- og uddannelsessektoren. Det skal stoppes gennem bedre bemandinger, afskaffelse af tåbelige kontrolforanstaltninger og øget indflydelse til de ansatte på arbejdets tilrettelæggelse.

- Samtidig skal den offentlige sektor gå forrest med hensyn til at gøre brug af de ressourcer, der findes hos mennesker med handicap og andre, der har svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet.
- Den offentlige sektor er den største forbruger af varer og tjenesteydelser. Denne magt skal bruges til at stille krav til leverandører og tjenesteydere om at levere varer og ydelser som er produceret under overenskomstmæssige vilkår, som fremmer uddannelse og beskæftigelse af unge, og som er produceret med lav drivhusgasudledning, under miljømæssigt forsvarlige vilkår og ikke er transporteret unødigt langt.
- Den offentlige sektor udgør en bagstopper for mange private virksomheder og finansinstitutioner gennem erhvervspakker og bankpakker. Der skal stilles krav til alle virksomheder, som det offentlige hjælper, om f.eks. stop for udbetaling af udbytte til aktionærerne og krav om investeringer i arbejdspladser.
- Offentlige myndigheder skal aktivt medvirke til at bekæmpe social dumping ved kun at benytte sig af leverandører og tjenesteydere, der fungerer på overenskomstmæssige vilkår, og som stiller garanti for, at de kan betale skat og sociale bidrag og betale deres ansatte som aftalt.

6: Hvor skal pengene komme fra

En god offentlig sektor kræver massive investeringer. Det har vi råd til, men det kræver, at vi prioriterer væsentligt anderledes end i dag. De vigtigste metoder til at skaffe midler til en stærk og velfungerende offentlig sektor er følgende:

- Drop skattelettelserne til de rigeste, til de som tjener mere end en halv million kr. om året.
- Øget beskæftigelse, der i sig selv betyder flere skatteindtægter og færre udgifter til dagpenge og kontanthjælp. Investeringerne i jobs kan finansieres ved fremrykning af 1 % af den udskudte skat på de store pensionsformuer.
- Besparelser på el- og varmeregningerne gennem energioverføring af alle offentlige bygninger.
- Øgede indtægter i takt med at offentlige myndigheder overtager produktion af varer og serviceydelser til det private erhvervsliv.
- Nedskæring af direkte og indirekte tilskud til private virksomheder

- Krav til hele arbejdsmarkedet om forebyggende indsats, som kan begrænse arbejdsulykker, stress og nedslidning, og derved spare samfund og virksomheder for udgifter til sygedagpenge, kontanthjælp og førtidspension.
- Øgede skatteindtægter gennem markant højere beskatning af multinationale selskaber, nordsøolie og kapitalindkomster.
- Krav om og metoder til at beskæftige personer med handicap og andre marginaliserede grupper på det ordinære arbejdsmarked.
- Ovennævnte skridt til at sikre staten øgede indtægter skal samtidig følges op af Enhedslistens allerede fremlagte politik for en omfordeling af skattebyrden, så skatten lettes for de lavtlønnede og hæves for de rige og de højtlønnede.

7: Socialistisk politik

Enhedslisten kæmper for en stærk offentlig sektor, der ofensivt bidrager til en demokratisk og bæredygtig indretning af samfundet.

En sådan politik vil blive mødt med rasende angreb fra de borgerlige partier og økonomer, og stærke kapitalgrupper. Vore modstandere vil sikkert også påstå, at det er socialisme.

Til det må vi sige: Nej det er endnu ikke socialisme, hvor "den private ejendoms- og råderet til produktionsmidlerne er ophævet og erstattet af forskellige former for kollektive ejerformer, kendetegnet ved et fuldt gennemført demokrati i forhold til både produktionens indhold og udførelse" (Enhedslistens principprogram).

Men det er socialistisk reform-politik fordi det forbedrer levivilkårene for det store flertal af befolkningen, og fordi øget offentligt ejerskab og kontrol med det økonomiske liv, styrker befolkningens muligheder for at få indflydelse på styringen af samfundet.

8: Sådan vil Enhedslisten arbejde for at forandre den offentlige sektor

Kampen om den offentlige sektor er en af de vigtigste opgaver for socialister i dag. Et stykke af vejen kan vi samarbejde med S og SF om konkrete skridt i den rigtige retning. Dette samarbejde vil vi gøre alt for at fastholde, gennem fremsættelse af konkrete forslag og indgåelse af de nødvendige kompromisser.

Men vi oplever ofte, at de to partier bøjer af, når det kommer til egentlige konfrontationer med store kapitalinteresser. Vi oplever, at de to partier har opgivet at tage kampen om det afgørende magtspørgsmål: Skal demokratiet også gælde på

arbejdspladserne ? Skal borgernes fælles interesser tælle mere end nogle få riges interesse i at tjene mest mulig? Eller sagt på en anden måde: Hvem skal bestemme over arbejdspladserne og produktionsmidlerne?

Enhedslistens medlemmer har derfor en stor opgave at rejse denne diskussion overalt hvor vi færdes - og ikke mindst i fagforeningerne - og vise, at en kamp for at udvikle i stedet for at afvikle den offentlige sektor ikke blot er et forsvar for de offentligt ansattes vilkår. Det er samtidig forsvar for gode løn og arbejdsvilkår for alle, og for en bæredygtig og demokratisk udvikling af samfundet. Denne kamp kan kun vindes, hvis den føres som en fælles kamp for offentligt og privatansatte.

Et øget kommunalt og regionalt selvstyre giver mulighed for store forbedringer gennem lokalt arbejde. Men det kræver at vi ikke læner os tilbage og venter på at der bliver et flertal på Christiansborg for vores forslag, men derimod arbejder for at få lokale fagforeninger, miljøbevægelse, lokale organisationer med til til at rejse kravene og få dem gennemført.

Vedtaget på Enhedslistens årsmøde 2011